

Проблеми відновлення вищої освіти в повоєнний період

Володимир Бахрушин

Професор, д.ф.-м.н.

Координатор сектору вищої освіти Науково-методичної ради, МОНУ;
Національний університет «Запорізька політехніка»,

Національний експерт з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+, HERE

Що саме відновлювати?

- Відновити те, що було
- Створювати нову систему «з нуля»
- Відновлення + реформування/трансформація

Передумови

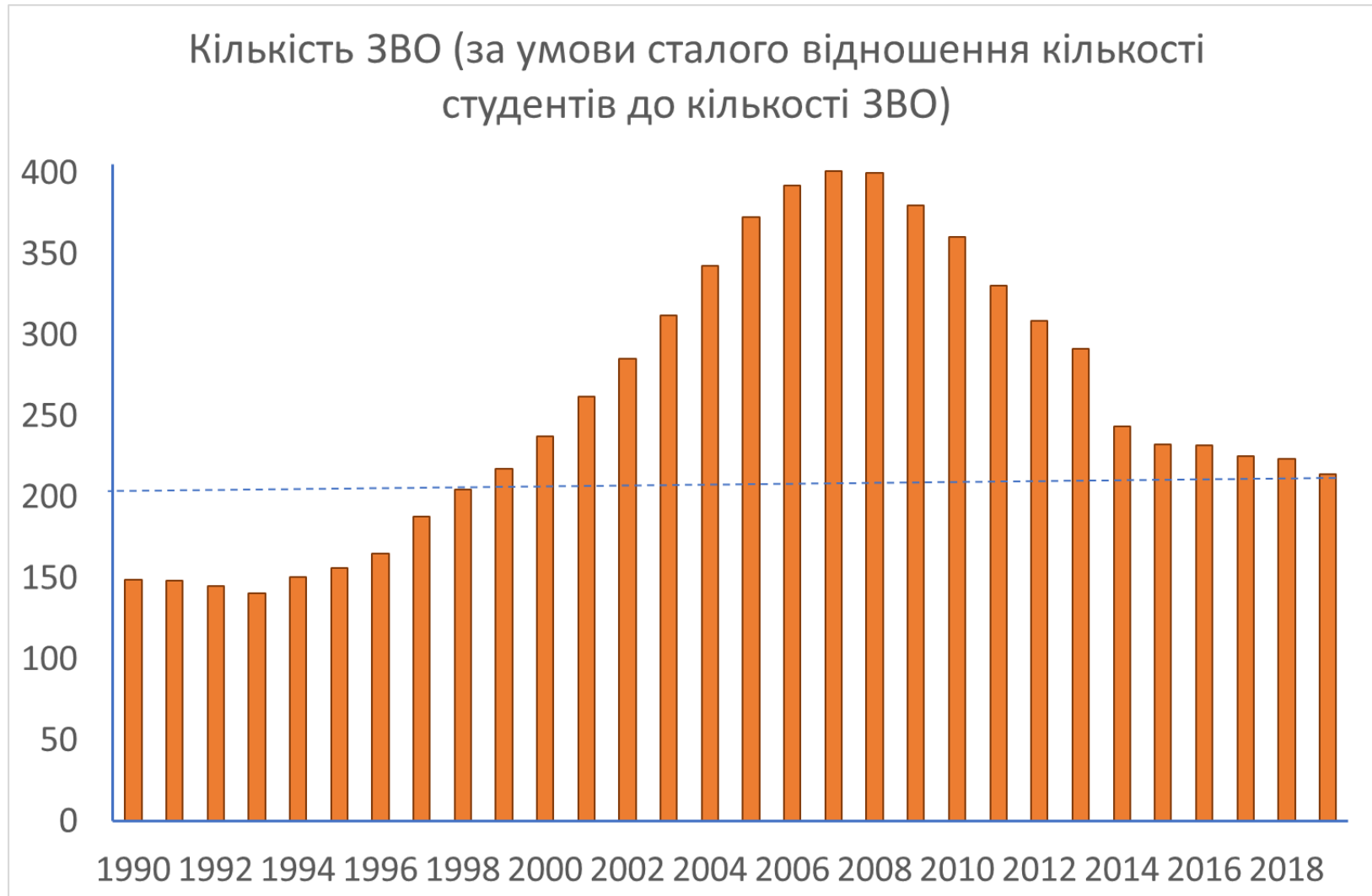
- Узгодження зі стратегічними планами та прогнозами в інших сферах – економіка, соціальна політика, оборона, наука, охорона здоров'я, культура, ...
- Узгодження не лише з чинними політиками і документами ЄС, ЄПВО, ОЕСР, ЮНЕСКО, але і з планами на перспективу 2030 р.
- Узгодження зі стратегіями розвитку інших ланок освіти
- Узгодження з ресурсними обмеженнями (час, кадри, фінанси, ...)
- Узгодження з прогнозами розвитку ринку праці та технологій в Україні та світі

Місія вищої освіти

- Підготовка фахівців
- «Пошук істини», «створення» нових знань
- Накопичення, збереження та передавання знань і культури
- Створення інновацій – нових технологій, нової техніки, ...
- Прогнозування і конструювання майбутнього цивілізації, держави, регіонів, галузей, установ, ...
- Розв'язання складних проблем, зокрема глобальних проблем цивілізації, проблем розвитку держави, регіонів, галузей, установ, ...

- «Утримання діточок» та працівників - ???
- «Амортизація безробіття» - ?

Скільки потрібно закладів 10, 50, 100, 200, ...

1991 – 5,9 тис.

2019 – 4,5 тис.

Деякі показники систем вищої освіти країн ЄС (European Tertiary Education Register)

Країна	Середня кількість здобувачів на університет (загальна)	Середня кількість здобувачів на університет (публічні)	Середня кількість здобувачів на університет (приватні)
Велика Британія	16,9	-	16,9
Італія	19,2	24,2	7,3
Німеччина	15,4	18,5	1,3
Польща	10,2	11,2	5,2
Угорщина	9,6	11,0	3,5
Франція	18,5	18,5	-
Чехія	10,2	10,9	4,7

Що є причиною низької ефективності?

- Кількість ЗВО
- Розмір ЗВО
- Малочисельні освітні програми
- Матеріально-технічне забезпечення
- Кадрове забезпечення
- ...

Типи ЗВО в Реєстрі

- Університет (45,0 %)
- Університет прикладних наук (21,2%)
- Технологічний університет, технічний університет, політехніка
- Мистецькі академії,
- Військові коледжі
- Університетські коледжі

Деякі показники систем вищої освіти країн ЄС (European Tertiary Education Register)

Тип закладу	Середня кількість здобувачів на ЗВО (загальна)	Середня кількість здобувачів на ЗВО (публічні)	Середня кількість здобувачів на ЗВО (приватні)
Університет	14,9	16,6	11,7
Університет прикладних наук	5,3	5,9	4,8
Політехніка, технологічний, технічний університет	6,3	9,0	1,4
Педагогічні заклади	2,5	2,7	1,8
Мистецькі заклади	0,8	0,8	0,6
Військові заклади	1,8	1,8	-
Аграрні заклади	10,3	11,8	1,2

Деякі показники систем вищої освіти країн ЄС (Eurostat)

- ISCED5/ISCED6/ISCED7/ISCED8 (%):

7,3 / 59,7 / 29,4 / 3,6

- Full time / (Full time + Part time), %
 - ISCED5 - 87,5
 - ISCED6 - 85,9
 - ISCED7 - 87,3
 - ISCED8 - 68,8

Розподіл здобувачів за програмами академічного та професійного спрямування в ЄС (Eurostat)

ISCED5: 0,4% академічного спрямування і 99,6% - професійного (до 2019 р. – 9,7 / 90,3).

ISCED6: Німеччина – 85,3% академічного спрямування і 14,7% - професійного; Франція – 71,2 / 28,8

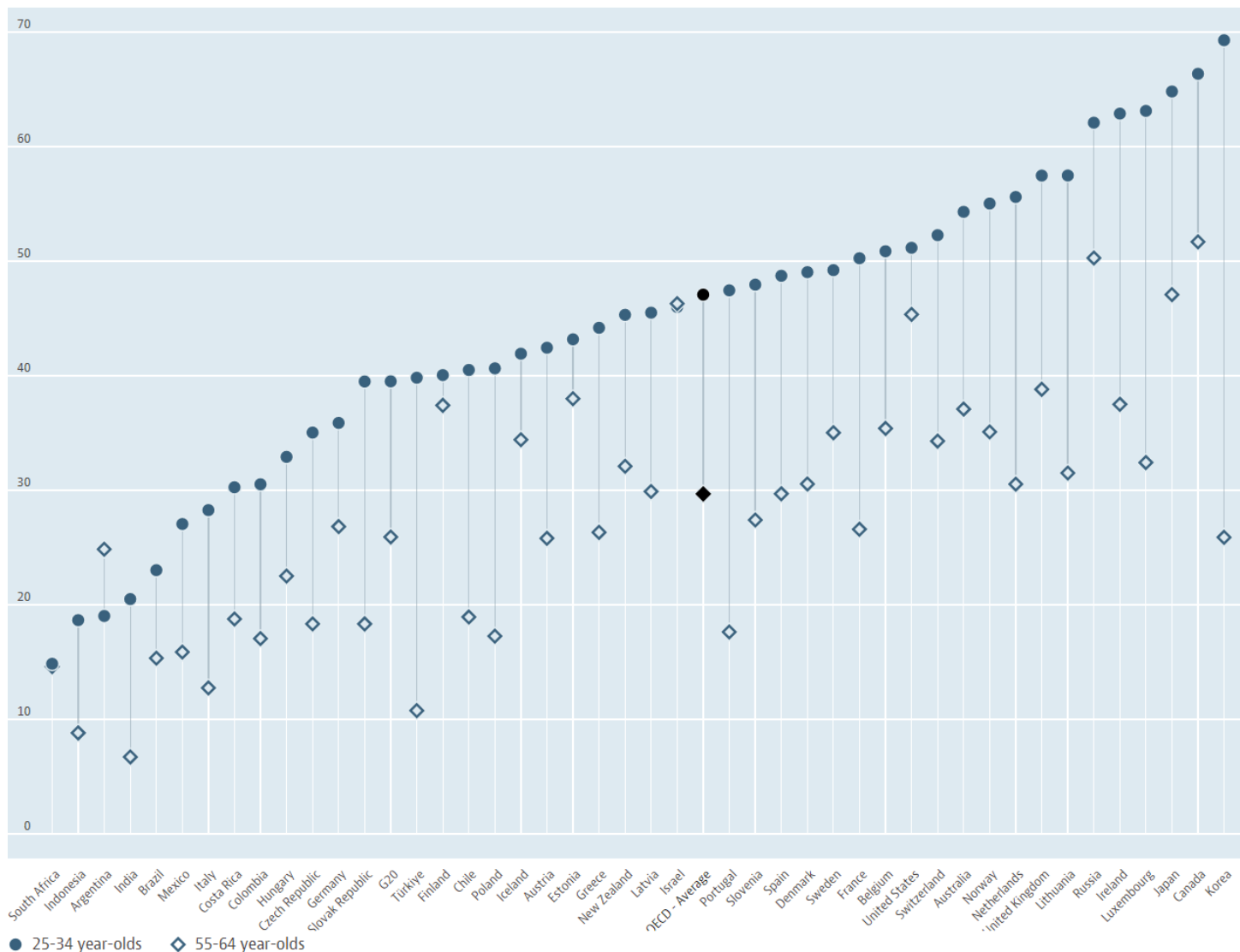
ISCED7: Данія – 94,2 / 5,8; Франція – 1,5 / 98,5

Розподіл здобувачів за типами закладів вищої освіти (Eurostat)

- ISCED5: 65,7% - public institutions, 34,3% - private institutions
- ISCED6: 80,1 / 19,9
- ISCED7: 86,1 / 13,9
- ISCED8: 95,7 / 4,3

Частка населення з вищою освітою (ОЕСР)

Population with tertiary education 25-34 year-olds / 55-64 year-olds, % in same age group, 2021 or latest available

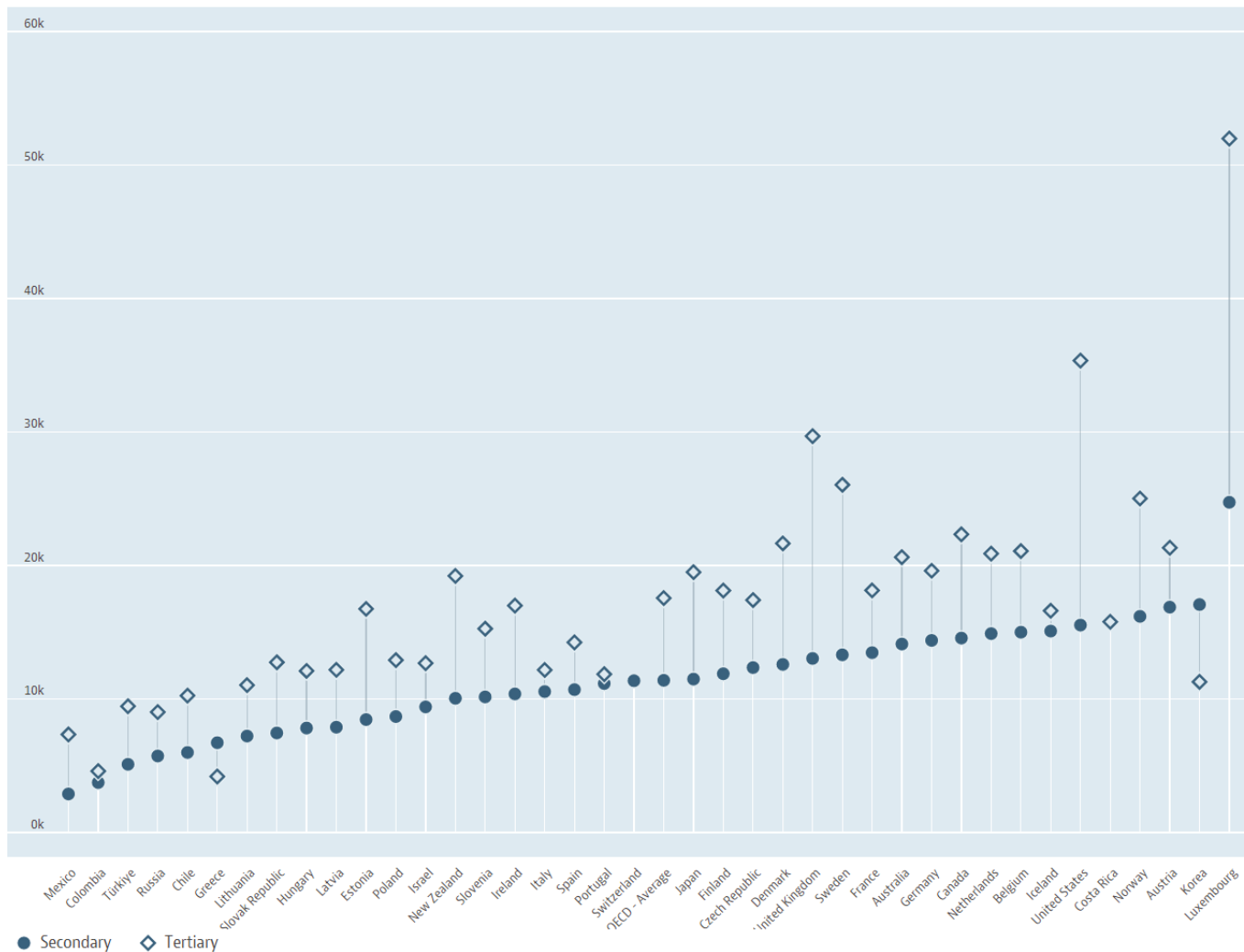

Частка населення з вищою освітою, %

Країна	25 - 34		55 - 64	
	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки
Велика Британія	60,5	50,8	38,9	-
Італія	34,4	22,3	13,1	12,3
Корея	75,9	63,5	18,8	33,1
Німеччина	27,7	34,2	21,9	31,8
Польща	50,3	31,3	20,1	14,1
Угорщина	39,2	27,0	24,6	20,1
Франція	54,3	46,0	27,5	25,6
Чехія	43,3	27,2	17,6	19,0
ОЕСР	53,7	40,8	30,6	28,6

Видатки на середню та вищу освіту, дол. США на рік (ОЕСД)

Education spending Secondary / Tertiary, US dollars/student, 2020 or latest available

Видатки на середню та вищу освіту, дол. США на рік (ОЕСД)

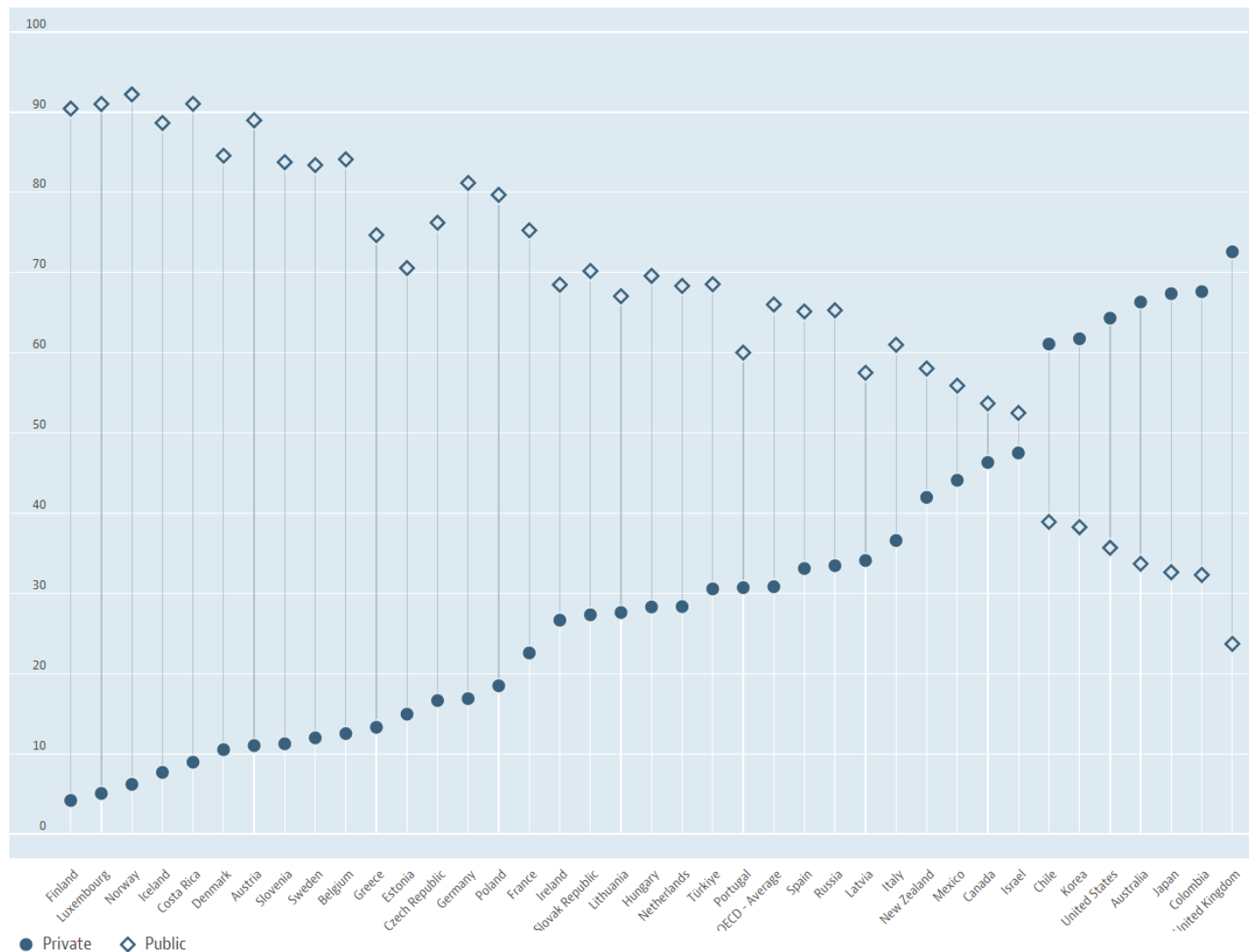
Країна	Середня освіта	Вища освіта
Велика Британія	13091	29688
Італія	10588	12177
Німеччина	14390	19608
Польща	8689	12912
Угорщина	7827	12107
Франція	13475	18136
Чехія	12357	17411
ОЕСР	11400	17559

Розподіл здобувачів за широкими галузями МСКО в ЄС (Eurostat)

Field	ISCED5	ISCED6	ISCED7	ISCED8
01	3,8	7,8	8,5	3,4
02	5,7	12,9	9,7	14,3
03	1,5	10,9	8,7	9,9
04	20,5	21,8	23,2	9,3
05	1,2	6,6	6,3	20,0
06	69,6	5,5	3,4	3,5
07	21,6	15,8	14,2	16,1
08	2,9	1,7	2,0	2,7
09	11,5	10,2	20,3	18,0
10	22,1	4,6	1,9	1,3

Розподіл видатків на вищу освіту, % (ОЕСД)

Spending on tertiary education Private / Public, % of education spending, 2020 or latest available

Розподіл видатків на вищу освіту, % (ОЕСД)

Країна	Публічні кошти	Домогосподарства
Велика Британія	23,7	53,9
Італія	61,0	32,5
Німеччина	81,2	-
Польща	79,7	13,3
Угорщина	69,6	-
Франція	75,3	12,1
Чехія	76,2	6,7
ОЕСР	66,0	22,3

Що таке «державне замовлення на підготовку фахівців»?

- Чи повинні «фахівці» здобути професійну кваліфікацію?
- Державне замовлення на підготовку за освітніми кваліфікаціями чи за професійними?
- Які додаткові обов'язки на випускників накладає державне замовлення?
- Якою має бути частка державного замовлення у загальному обсязі фінансування вищої освіти? 5-10-20-...50...-100%?

Інші канали бюджетного фінансування ЗВО

- Фінансування ЗВО за результатами освітньої та наукової діяльності
- Гранти на проведення досліджень
- Регіональне та місцеве замовлення
- Цільові державні, регіональні та місцеві програми
- Консультації, експертиза, участь в реалізації державних, регіональних та місцевих програм і проєктів
- Утримання пам'яток історії та культури
- ...

Деякі пропозиції

- Система вищої освіти має перетворитися зі споживача ресурсів на один з головних драйверів економічного та соціального розвитку України
- Система вищої освіти України має інтегруватися до ЄС і наближатися до систем європейських країн, зокрема за статусами закладів вищої освіти, рівнем інституційної автономії ЗВО, академічними свободами учасників освітнього процесу.
- Оптимізація мережі закладів вищої освіти має базуватися на показниках не лише витрат, але й результативності
- Система вищої освіти має бути більш диверсифікованою і різноманітною за типами закладів, типами та орієнтацією освітніх програм, регіонами тощо